

HRVATSKI OGRANAK TALIJANSKOG COCHRANE CENTRA - GLASNIK

Vol. 4, br. 1, srpanj 2012.

Promjene u vodstvu HOTCC-a

Vrijednost Cochrane ekspertize potvrdila se kada je direktor HOTCC-a dr. Dario Sambunjak početkom ove godine dobio poziv od ministra zdravljia, prof. dr. Rajka Ostojića, da se pridruži njegovu kabinetu i prihvati dužnost savjetnika za strateško planiranje u Ministarstvu zdravljia. Dr. Sambunjak je od 15. veljače tako prešao na novo radno mjesto u Zagrebu, a s obzirom na zahtjevnost i kompleksnost dužnosti koju zada obnaša, pojavila se potreba za osobom iz Medicinskog fakulteta u Splitu koja bi mu pomogla u vođenju Ogranka, a s vremenom i potpuno preuzeala tu odgovornost. Nakon pomnog promišljanja, HOTCC tim je odabralo i na svom sastanku 7. ožujka imenovao dr. Irenu Zakarija-Grković su-direktoricom hrvatskog Cochrane ogranka. Dr. Zakarija-Grković je viši asistent na Katedri za obiteljsku medicinu Medicinskog fakulteta u Splitu, liječnica s posebnom ekspertizom u medicini dojenja (na čemu je nedavno i doktorirala), iskustvom u izradi sustavnih pregleda i organizacijskim sposobnostima koje je stekla promičući dojenje u hrvatskoj zdravstvenoj i općoj javnosti. Dr. Zakarija-Grković je dobila potporu kolega iz Cochrane centara i ogranka, a posebno prof. Roberta D'amica, direktora Talijanskog Cochrane centra, kojemu hrvatski Ogranak regionalno pripada. Dr. Sambunjak će i dalje djelovati kao su-direktor Ogranka, te pružati potporu i savjete kolegama iz HOTCC-a i hrvatskim autorima Cochrane sustavnih pregleda.

Moje iskustvo rada u Cochraneu

Nakon završenoga Stomatološkog fakulteta u Zagrebu 2005. godine i nekoliko godina rada u struci niz sretnih okolnosti dovodi me 2011. g. u hrvatski Cochrane ogranic i ubrzo u priliku da postanem koautorica na Cochrane sustavnom preglednom radu koji je obrađivao temu iz područja dentalne medicine. Suočivši se s misijom Cochrane kolaboracije, veličinom i organiziranošću ove hvalevrijedne organizacije, brzo sam spoznala njezinu vrijednost, ali i stekla uvid u to koliko je još otvorenih pitanja s kojima se svakodnevno susrećemo u kliničkoj praksi, a koja nisu uvijek utemeljena na sustavnoj analizi svih dostupnih znanstvenih dokaza ili su nerijetko rezultat pretpostavki i predviđanja temeljenih na dosadašnjim pozitivnim iskustvima. Vrijednost i ljeputu Cochrane kolaboracije otkrila sam i u želji njezinih osnivača, kao i svih Cochrane

suradnika diljem svijeta, a krije se u tome da se **otkrivanjem dokaza o određenome medicinskom problemu, terapija i liječenje podjednako omoguće pacijentima u svim dijelovima svijeta, ma gdje se nalazili, te im se tako osigura najprikladnija moguća zdravstvena skrb.**

Osobno sudjelujem u izradi tri sustavna pregledna rada iz područja dentalne medicine i svakodnevno sam suočena s važnošću pravih dokaza i vrijednošću dobrih, nepristranih i temeljnih istraživanja. Izrada dvaju preglednih radova provodi se u suradnji s timovima iz Velike Britanije i Kanade, a cilj je ustanoviti dokaze o učinkovitosti, sigurnosti i isplativosti preventivne primjene zubnoga konca i interdentalnih četkica. U izradi je i treći sustavni pregledni rad-update o učinkovitosti pasti za zube za ublažavanje dentinske preosjetljivosti. Sudjelovanje u

izradi Cochrane sustavnih preglednih radova donijelo mi je stjecanje metodološkog znanja, ali i sposobnost učenja i rješavanja problema kritičkim i analitičkim razmišljanjem. Osim toga, zajedničkim radom s kolegama iz cijelog svijeta uspostavila sam vrijedne kontakte i imala priliku učiti od najboljih.

Budući da sam prvi autor na jednom od sustavnih pregleda, u travnju 2011. godine boravila sam u Manchesteru, u sjedištu Oral Health skupine, gdje sam zajedno s prof. Helen Worthington, glavnom urednicom Oral Health skupine, radila na obradi podataka, procjeni rizika od sustavne pogreške i pritom štota naučila. Iskustvo rada u Manchesteru smatram veoma korisnim za svoj osobni i znanstveni razvoj, ali i važnim doprinosom sveukupnoj Cochrane istraživačkoj mreži.

Suradnje s kolegama iz Cochrane Oral Health skupine s kojima smo se ponovno susreli na Cochrane Kolokviju u Madridu nastavlja se putem drugih projekata, a stvorilo je i nova prijateljstva.

Visok čimbenik odjeka Cochrane Database of Systematic Reviews upućuje na to da su Cochrane sustavni pregledi naširoko citirani u literaturi. Sustavni pregledi predstavljaju dodatan doprinos sveukupnom znanju s potencijalom snažnog utjecaja na kliničku praksu, pa se mnoge kliničke smjernice temelje na Cochrane sustavnim pregledima.

Svjesna da sam tek zagrebla po površini Medicine utemeljene na dokazima (EBM-a), već sad uviđam njezinu vrijednost i s puno entuzijazma gledam k budućim projektima i znanju koje će tek stići. Želja mi je ukazati na važnost Cochrane sustavnih pregleda doktorima dentalne medicine i pozvati ih na pisanje radova i recenzija, ali i potaknuti ih da rezultate Cochrane sustavnih pregleda primjenjuju u svakodnevnoj praksi. Smatram da pišući znanstvene radove najbolje mogu pridonijeti prihvaćanju i svjesnosti hrvatskih liječnika o Cochrane kolaboraciji i EBM-u.

Zadovoljstvo je to veće što imam priliku

u svome rodnom gradu biti na izvoru tako važne znanstvene discipline, u Splitu, koji zahvaljujući predanom radu ovdašnjih Cochrane predstavnika, svakim danom postaje globalno sve relevantniji na svjetskoj Cochrane mapi.

Tina Poklepović Peričić,
dr. med. dent.

HOTCC na 52. međunarodnom neuropsihijatrijskom kongresu u Puli

Hrvatski Cochrane ogrank dobio je priliku predstaviti se međunarodnoj medicinskoj zajednici na 52. međunarodnom neuropsihijatrijskom kongresu u Puli zahvaljujući pozivu akademkinje prof. dr. sc. Vide Demarin.

Jedno cijelo poslijepodne na kongresu posvećeno je Cochrane kolaboraciji, Cochrane knjižnici i medicini utemeljenoj na dokazima. U uvodnom dijelu je prof. dr. Peter Langhorn iz Škotske govorio o korištenju medicine utemeljene na dokazima u svakodnevnoj praksi, a doc. dr. Livia Puljak predstavila je hrvatski Cochrane ogrank i načine na koji se zdravstveni djelatnici i pacijenti mogu uključiti u rad Cochrane kolaboracije.

Usljedio je dvosatni okrugli stol na kojem je niz uglednih liječnika iz susjednih zemalja opisao terapiju pojedinih neuroloških stanja utemeljenu na dokazima. Svaki je predavač u svojoj prezentaciji spomenuo Cochrane sustavne pregledne članke, što pokazuje da je među stručnjacima u našoj regiji Cochrane knjižnica postala prepoznatljiv resurs koji se redovito koristi u praksi kad se traže dokazi koji će pomoći zdravstvenim djelatnicima u donošenju odluka.

Kongres je bio izvanredno organiziran i Hrvatskom je Cochrane ogranku čast što smo imali priliku predstaviti se na kongresu pred kolegama iz susjednih zemalja. Stručni i znanstveni skupovi izvanredna su prilika za širenje informacija o Cochrane knjižnici i Cochrane kolaboraciji jer u njima sudjeluje mnogo kolega pa je diseminacija znanja vrlo učinkovita. Pozivamo sve organizatore stručnih i znanstvenih sastanaka da uključe u svoje programe sadržaje vezane za medicinu utemeljenu na dokazima i sustavne pregledne članke, a Hrvatski Cochrane ogrank će rado osigurati predavače za takve prilike.

Doc. dr. sc. Livia Puljak

Akademkinja Vida Demarin, Peter Langhorne i Livia Puljak na kongresu u Puli

Održan 4. hrvatski Cochrane simpozij

Ove godine se na Medicinskom fakultetu u Splitu održao 4. hrvatski Cochrane simpozij u razdoblju od 1. do 2. lipnja na temu „Sustavni pregledi ekonomskih analiza u zdravstvu“. Organiziran u suradnji Hrvatskoga ogranka Talijanskog Cochrane centra i Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi, dvodnevnom simpoziju je prisustvovalo oko 50-ak polaznika, od kojih je većina bila iz Hrvatske, dok je nekolicina došla iz susjednih nam zemalja: Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije. Ugošćeni su predavači iz stranih zemalja, no također su bili prisutni i hrvatski predavači.

Simpozij je otvorila su-direktorica Hrvatskoga ogranka Talijanskog Cochrane centra dr. sc. Irena Zakarija-Grković, nakon čega je dekan Medicinskog fakulteta, prof. dr. sc. Dragan Ljutić, pozdravio skup, a mr.sc. Mirjana Huić, su-organizatorica Simpozija, u ime Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi, zaželjela dobrodošlicu i druženje koje će biti zadovoljstvo i korist sviju. Prvi dan simpozija bio je obilježen plenarnim predavanjima troje stranih predavača: **Toma Jeffersona** – AGENAS, Italija, Cochrane kolaboracija, **Mehemeta**

Ugura – University of Greenwich Business School, Velika Britanija, **Ingrid Zechmeister** – LBI-HTA, Austrija, te jedne hrvatske predavačice, **Mirjane Huić** – voditeljica Odjela za razvoj, istraživanje i znanstvene tehnologije, Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi. Okosnica četiriju plenarnih predavanja koja su se održala prvi dan: *Što je Cochrane sustavni pregled?* **Toma Jeffersona**, *Uključivanje ekonomskih dokaza u Cochrane sustavni pregled* **Mehmeta Ugura**, *Sustavni pregledi ekonomskih dokaza u okviru Procjena zdravstvenih tehnologija* (eng. *Health Technology Assessments*) **Ingrid Zechmeister** te *Procjena zdravstvenih tehnologija (HTA) u Hrvatskoj* **Mirjane Huić**, bila je uloga ekonomskih studija u izradi sustavnih pregleda pa su se tako povezale dvije struke, medicina i ekonomija. Od spomenutih predavača, svoje troje stranih predavača održali su svoje radionice drugoga dana kao i **Ozren Polašek** – Direktor Hrvatskoga centra za globalno zdravlje, čija je radionica *Osnove ekonomike u zdravstvu* bila namijenjena studentima. Zanimljivost je da se odazvalo oko trideset studenata poslijediplomskoga studija Menadžment u zdravstvu sa

Medicinskoga fakulteta u Zagrebu. Preostali polaznici su kao i obično pripadali raznim strukama; farmakologiji, medicini, ekonomiji itd. – u svakom slučaju, možemo reći da je obuhvaćeno nekoliko struka.

Po završetku simpozija, svi polaznici su se zajedno s predavačima družili na ručku koji je bio organiziran od strane Hrvatskoga ogranka Talijanskog Cochrane centra uz finansijsku potporu Medicinskoga fakulteta u Splitu. Predavači su nakon ručka imali priliku malo pobliže upoznati grad Split uz vodiča čije je besplatno vođenje bilo poklon Turističke zajednice grada Splita, a Turistička zajednica grada Zagreba se pak pobrinula da suvenirima daruje predavače kako bi ponijeli lijepu uspomenu na Hrvatsku.

Također je važno napomenuti da su od velike pomoći bile i donacije Grada Splita, Županije splitsko-dalmatinske te Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Ana Čulina, prof.

Organizatori Irena Zakarija-Grković (prva s lijeva) i Mirjana Huić (u sredini) te gosti predavači (s lijeva na desno): Mehmet Ugur, Ingrid Zechmeister i Tom Jeferson

Ozren Polašek je vodio svoju radionicu pod nazivom "Osnove ekonomike zdravstva"

4. hrvatski Cochrane simpozij: Sustavni pregledi ekonomskih analiza u zdravstvu

Poslednjih nekoliko decenija ekonomske evaluacije su sve više dostupne i prihvaćene kao "alatke" za donošenje odluka u zdravstvu. One treba da pruže informacije o "vrednostima za novac" onima koji raspoređuju ograničena sredstva za zdravstvenu zaštitu. Međutim ekonomskim evaluacijama često nedostaje transparentnost, odgovarajući izbor prepostavki i metoda u analizama, uzimanje u obzir dinamične prirode stanja, ishoda i troškova, korišćenje odgovarajućeg komparatora i podataka iz realnog života što sve može da vodi do loše generalizacije rezultata. Zato je 4. hrvatski Cochrane simpozij održan 1.-2. lipnja 2012. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu bio posvećen "Sustavnom pregledu ekonomskih analiza u zdravstvu".

Simpozij je otvorio prof. dr. Dragan Ljutić, dekan Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu a u ime organizatora je govorila dr. sc. Irena Zakarija-Grković i doktorka Mirjana Huić, pomoćnica ravnatelja Odjela za razvoj, istraživanje i zdravstvene tehnologije Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi.

4. hrvatski Cochrane simpozij je okupio stručnjake iz Hrvatske, ali i iz okolnih zemalja kao što su Slovenija (iz Ministarstva zdravlja), Srbija (predsedništvo Sekcije za farmakoekonomiju Saveza farmaceutskih udruženja Srbije), Bosna i Hercegovina (predsednik ISPOR BIH).

Simpozijum je trajao dva dana: prvog dana održana su plenarna predavanja a drugog dana radionice kroz koje su primerima iz prakse obrađivane teme iz plenarnih predavanja.

Prvo, preliminarno predavanje, održao je Tom Jefferson iz HTA agencije u Rimu i istraživač Italijanskog Cochrane Collaboration centra. On je definisao Cochrane sustavni pregled i na primeru pregleda vakcina u prevenciji influence kod zdravih odraslih osoba predstavio strukturu jednog sustavnog pregleda.

Drugo plenarno predavanje sa temom "Uključivanje ekonomskih dokaza u Cochrane sustavni pregled" održao je Mehmet Ugur sa University of Greenwich Business School, Velika Britanija. On je naglasio da je donosiocu odluke pored kliničke efikasnosti tako važno da sagleda i dokaze o upotrebi resursa prilikom primene određene terapije, troškove i isplativost te terapije. U svom predavanju je opisao metodologiju uključivanja ekonomskih perspektiva i dokaza u Cochrane preglede, sa naglaskom na kritički pregled zdravstveno ekonomskih studija. Ova tema je važna jer uključivanjem ekonomskih aspekata terapija može se povećati korisnost i primenjivost Cochrane pregleda, koji može biti osnova odlučivanja u zdravstvu.

Treće plenarno predavanje "Sustavni pregledi ekonomskih dokaza u okviru Procjena zdravstvenih tehnologija (engl. Health Technology Assessments)" izazvalo je veliku pažnju učesnika Simpozijuma. Predavanje je održala Dr. Ingrid Zechmeister iz Ludwig Boltzmann Instituta za HTA, Austrija koja je istakla značaj ekonomskog dokaza u HTA izveštaju i govorila o problemima i mogućim rešenjima uključivanja ekonomskog dokaza u HTA.

Doktorka Mirjana Huić je održala četvrto plenarno predavanje "Procjena zdravstvenih tehnologija (HTA) u Hrvatskoj". Ovo predavanje je bilo od velikog značaja zemljama iz okruženja tako i predstavnicima Sekcije za farmakoekonomiju iz Srbije predsednici Tanji Novaković i Danki Stefanović. Doktorka Huić je započela svoje predavanje lepom vesti da je Evropska mreža za Procenu zdravstvenih tehnologija (European Network for HTA – EUnetHTA) izabrala da ona bude predsedavajući plenarne skupštine EUnetHTA. Hrvatska je puno postigla na razvoju HTA kroz međunarodnu saradnju (EU projekti, HTAi projekti), nacionalnu saradnju, obrazovanje i promociju HTA (kongresi, sastanci, publikacije na hrvatskom jeziku). Izrađene su hrvatske HTA smernice, objavljeni su HTA izveštaji i naučne publikacije i Hrvatska i dalje ima veoma ambiciozne ciljeve.

4. hrvatski Cochrane simpozij je bio jedinstvena prilika da stručnjaci iz Hrvatske ali i zemalja iz regiona čuju savremena evropska iskustva iz **sustavnog pregleda ekonomskih analiza u zdravstvu**, steknu nova i prošire postojeća saznanja i da se razmene ideje i mišljenja. Njegovo organizovanje predstavlja značajan doprinos razvoju ove važne oblasti.

Mr. sci. ph. Tanja Novaković

Predsednica Sekcije za farmakoekonomiju

Saveza farmaceutskih udruženja Srbije

Polugodišnji sastanak u Parizu

Od 16.-19. travnja održao se u Parizu godišnji sastanak direktora Cochrane centara i ogrankova. Sastanku su nazočili predstavnici 13 centara (Australazije, Brazil, Kanade, Kine, Nizozemske, Francuske, Njemačke, Iberoamerike, Italije, Nordijskih zemalja, Južne Afrike, SAD-a i Velike Britanije) i 5 ogrankova (Novog Zelanda, Koreje, Švicarske, Austrije i Hrvatske). Od ukupno 18 predstavljenih zemalja, njih 9 ima po dva voditelja pa su se tako Dario Sambunjak i Irena Zakarija-Grković odlično uklopili u okupljeno društvo.

Nakon dobrodošlice i predstavljanja prisutnih, odana je čast Alessandru Liberatiju, donedavnom voditelju Talijanskog CC-a, prijatelju Hrvatske te velikom znanstveniku i borcu za medicinu utemeljenu na dokazima, koji je početkom ove godine premisnuo te ostavio veliki jaz u Cochrane Kolaboraciji. Njegovu ulogu je hrabro preuzeo Roberto D'Amico, koji sa svojim timom od šestero ljudi, smještenim na Medicinskom fakultetu Sveučilište u Modeni, radi na čitavom nizu sustavnih pregleda financiranih od različitih državnih i europskih agencija. U razgovoru s Robertom dogovoren je da će se nastojati učvrstiti suradnja između Hrvatskoj ogrankova i matičnog centra i to kroz: 1) redovite telekonferencije; 2) obavještavanje jedne druge o organiziranim edukativnim aktivnostima; 3) sudjelovanje na godišnjem talijanskom i hrvatskom Cochrane simpoziju; 4) savjetovanje u pisanju programa djelovanja HOTCC-a; 5) pomaganje u pisanju prijava za projekte; 6) zajedničke izrade Cochraneovih sustavnih pregleda i 7) dogovaranje posjeta Modeni / Splitu za izobrazbu autora.

Na dvodnevnom poslovnom sastanku raspravljalo se o različitim temama vezanim za vodstvo Cochraneovih centara / ogrankova, koji su pojedinci prethodno pripremili u vidu "rada" i koji je poslan svima unaprijed. Neke od obrađenih tema bile su: "Uloga savjetodavnog tijela-praksa i potreba", "Organizacija i legalni status Cochraneovih centara/ogrankova", "Proslava 20. obljetnice Cochrane Kolaboracije", "Prijevod sustavnih preglednih članaka", "Novi materijali za izobrazbu autora", "Marketing i komunikacije". Hrvatski predstavnici su aktivno sudjelovali u vrlo zanimljivim raspravama te volontirali pomaganjem u pripremi dva rada za sljedeći sastanak koji je predviđen za 18. i 19. ožujka 2013. godine u Oxfordu.

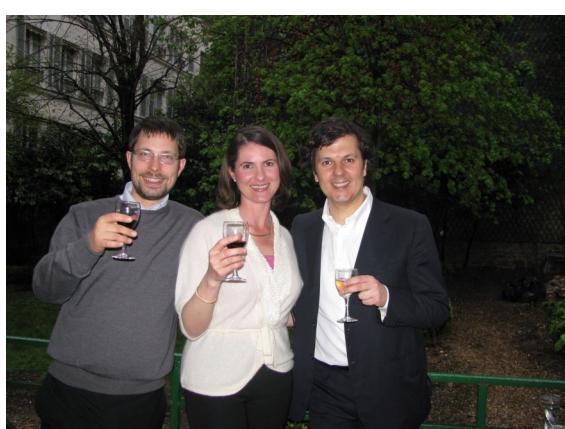
Nakon poslovnog dijela sastanka, treći dan je održan "Strategic Session" gdje se raspravljalo o Cochraneovoj knjižnici i drugim proizvodima CC-a te kako ih unaprijediti. Zadnji dan, francuski Cochrane Centar je organizirao simpozij za javnost na temu "Transparency in Therapeutic Research" gdje se govorilo o važnosti otvorenosti u objavljivanju istraživanja, smjernica i slično.

Sudjelovanje na godišnjem sastanku voditelja Cochraneovih centara / ogrankova je izvrsna prilika za razmjenu ideja i iskustava te za upoznavanje vrhunskih intelektualaca i uspostavljanje suradnje s kolegama koji teže istom cilju, a to jest promicanju kvalitetne medicine, odnosno, medicine utemeljene na dokazima.

dr. sc. Irena Zakarija-Grković

Voditelji HOTCC-a Irena Zakarija-Grković i Dario Sambunjak na sastanku predstavnika Cochrane centara i ogrankova

Dario Sambunjak i Irena Zakarija-Grković u ugodnom druženju s Robertom D'Amicom, novim direktorom Talijanskog Cochrane centra

Kratke vijesti

U proteklih pola godine uz potporu i sudjelovanje članova HOTCC-a objavljena su u Cochrane knjižnici dva nova protokola:

1. Vrdoljak D, Selimovic M, Marin A, Utrobitic A, Tugwell P, Puljak L. Celecoxib for osteoarthritis. Cochrane Musculoskeletal Group Cochrane Database of Systematic Reviews. 5, 2012. [Protocol]
2. Poklepovic T, Sambunjak D, Johnson TM, Imai P, Tugwell P, Nickerson JW, Clarkson JE, Worthington HV. Interdental brushing for the management of periodontal diseases and dental caries in adults. Cochrane Oral Health Group Cochrane Database of Systematic Reviews. 5, 2012. [Protocol]

U Freiburgu, Njemačkoj, će se 11. i 12. listopada održati znanstveni simpozij pod nazivom "Točnost, potpunost i transparentnost u objavljivanju rezultata znanstvenih istraživanja (ACT Now: Accuracy, Completeness and Transparency in Health Research Reporting)" u suorganizaciji Njemačkog Cochrane ogranka i the Equator Network istraživačkog centra. Simpozij je namijenjen istraživačima na području zdravstva i kliničarima, urednicima časopisa i recenzentima, osobama koje razvijaju smjernice, izdavačima te mnogim drugim stručnjacima koji se bave istraživanjem obrazovanja, upravljanjem i objavljivanjem rezultata zdravstvenih istraživanja.

Na skupu će se nastojati razjasniti neki od problema u istraživanjima na području zdravstva i njihove šire posljedice te prezentirati neka ključna saznanja iz relevantnih istraživanja. Također će se raspravljati o potencijalnim rješenjima za poboljšanje literature sa područja zdravstva te razmijeniti dosadašnja iskustva.

Među velikim brojem predavača koji dolaze iz svih krajeva svijeta predavat će i prof. dr. sc. Ana Marušić sa Medicinskog fakulteta u Splitu.